

โสมฉาย กาศโสด¹ อ้นทนา จันทร์บรรจง²
วิทยา จันทร์ศิลา³ อนุชา กองพวง⁴

รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

A MODEL FOR PARTICIPATORY ADMINISTRATION OF STUDENT AFFAIRS
IN PRIMARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF OFFICE OF
THE BASIC EDUCATION COMMISSION : OBEC

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อสร้างรูปแบบ การบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานวิธีการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสำรวจสภาพปัจจุบันประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจการนักเรียน ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนผู้นำชุมชน ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนผู้นำทางศาสนา ในโรงเรียนจำนวน 381 โรงเรียน จำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 2,667 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ประกอบด้วยผู้บริหารสถาน ศึกษา ระดับประถมศึกษาในโรงเรียนรางวัลพระราชทานประจำปีพุทธศักราช 2551-2552 จำนวน 6 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ขั้นตอนที่ 2) การสร้างรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับ

¹ นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำสาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

³ รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำสาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

⁴ ดร., อาจารย์ประจำสาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบมาตรฐาน มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standard) และด้าน มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) ของรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมใน สถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานความ เหมาะสม (Propriety Standard) ของคู่มือประกอบ การใช้รูปแบบฯ จำนวน 9 คน โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิง ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ซึ่งได้มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ขั้นตอนที่ 3) การทดลองใช้รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกสถานศึกษาระดับประถมศึกษา 1 แห่ง เป็นสถานที่ทดลองใช้ ขั้นตอนที่ 4) การประเมินรูปแบบ การบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมใน สถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการ วิจัยในขั้นตอนนี้เป็นกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มทดลองซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อประเมินมาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standard) และมาตรฐานความ เป็นประโยชน์ (Utility Standard) ของรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการนำไปใช้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกได้ดังนี้

1.1 การสำรวจสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับ ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้ 1) ควรมีองค์คณะบุคคลเข้ามามี ส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนโดยเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินงาน 2) ระดับ การมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางในทุกชั้นของกระบวนการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ขั้น โดยดำเนินการในขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน 3 งาน ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ งานสวัสดิการนักเรียน งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.2 การสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนรางวัลพระราชทาน มีดังนี้ 1) องค์คณะบุคคลที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน

จำนวน 9-15 คน และผู้ทรงคุณวุฒิทางกิจการนักเรียน จำนวน 3-6 คน (2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจการนักเรียน ตัวแทนครู จำนวน 6 คน ตัวแทนเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 6 คน 2) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียนมีบทบาทหน้าที่คือ การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) การเสนอแนะ (Coaching) การสนับสนุนและส่งเสริม (Support and Promote) (2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียนมีบทบาทหน้าที่คือ การตัดสินใจ (Decision making) การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Doing) การประเมินผล (Checking) การปรับปรุงและพัฒนา (Action) และการรายงานผล (Reporting) 3) ขอบข่ายงานกิจการนักเรียนที่สำคัญ ประกอบด้วย งานสวัสดิการนักเรียน งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและงานกิจกรรมเพิ่มเติม

2. การสร้างรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการใน 3 ส่วน ดังนี้

2.1 การยกย่องรูปแบบฯ และการยกย่องคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรูปแบบฯ มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) คณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียน ได้แก่ คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียน และคณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน 2) ขอบข่ายงานกิจการนักเรียน ได้แก่ งานสวัสดิการนักเรียน งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและงานกิจกรรมเพิ่มเติม 3) กระบวนการบริหารกิจการนักเรียน ได้แก่ คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนคือ การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) การเสนอแนะ (Coaching) การสนับสนุนและส่งเสริม (Support and Promote) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน คือ การตัดสินใจ (Decision making) การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Doing) การประเมินผล (Checking) การปรับปรุงและร่วมพัฒนา (Action) การรายงานผล (Reporting) และยกย่องคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยให้สอดคล้องกับรูปแบบฯ

2.2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบฯและผลการตรวจสอบร่างคู่มือประกอบการใช้รูปแบบ การบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการจัดสัมมนาเชิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน ปรากฏผลคือผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่า ร่างรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม และคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีมาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standard) และด้านมาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) ในระดับมาก และร่างคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีมาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standard) ในระดับมาก

2.3 ผลการปรับปรุงรูปแบบฯ และคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรูปแบบฯ มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) คณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียน 2) ขอบข่ายงานกิจการนักเรียน และ 3) กระบวนการบริหารกิจการนักเรียน และได้ปรับปรุงคู่มือให้สอดคล้องกับรูปแบบฯ

ส่วนผลการทดลองใช้และการประเมินรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระหว่างดำเนินการวิจัย

คำสำคัญ 1. รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียน 2. การมีส่วนร่วม

Abstract

The purposes of this research were 1) to study current conditions of participation in student affairs administration in primary schools under the jurisdiction of OBEC. 2) to develop a model for participatory administration of student affairs in primary schools under the jurisdiction of OBEC. 3) to tryout the model for participatory administration in student affairs in primary schools under the jurisdiction of OBEC. 4) to evaluate the model for participatory administration of student affairs in primary schools under the jurisdiction of OBEC.

Research methodology consisted of four steps; Step 1) study of current conditions of participation in student affairs administration in primary schools under the jurisdiction of OBEC. The

sample comprised school administrators, chief student affairs officers, parents, community leaders, local government organization representatives, experts, religious leaders from 381 schools. The total number of sample was 2,667. Also, the interview group consisted of 6 school administrators from the royal awarded schools during 2551-2552 B.E. using purposive selection technique. Step 2) development of model for participatory administration of student affairs in primary schools under the jurisdiction of OBEC using connoisseurship to examine feasibility, and suitability of model for participatory administration of student affairs and suitability of model manual. The Connoisseurship consisted of 9 experts whom were selected by purposive sampling. Step 3) the model for participatory administration of student affairs in primary schools under the jurisdiction of OBEC was tried out with a selected primary school. Step 4) evaluation of model for participatory administration of student affairs in primary schools under the jurisdiction of OBEC using 35 sample from experimental group by purposive selection. The study found that :

1. The current conditions of participation in student affairs administration in primary schools under the jurisdiction of OBEC. were described as follow:-

1.1 The current conditions of participation in student affairs administration in primary schools under the jurisdiction of OBEC were considered that 1) there should be an assembly or stakeholders participate in student affairs administration as an operating committee, and 2) level of participatory administration in student affairs were moderate in all 5 aspects of processes which were decision-making, planning, doing, checking, and action. Means of all student affairs activities were descended from student welfare, student counseling, and student development activities.

1.2 Student affairs administration concepts were 1) an assembly or stakeholders consist of (1) Operating Committee, Chief student affairs officers, teachers, and parent network. (2) Advisory Committee of OBEC and experts 2) Roles of Student Affairs (1) Operating Committee were Policy Formulation, Coaching, Support and Promote (2) Advisory Committee were Decision making, planning, doing, Checking, correcting and developing, and reporting. 3) Scope of major

student affairs works consist of student welfare, student counseling, and student development activities.

2. Drafting model and its manual for participatory administration of student affairs in primary schools under the jurisdiction of OBEC consists of 3 sections which were 1) committee 2) scope of student affairs works 3) administration process. The examination results of trial and evaluation of model for participatory administration in student affairs in primary schools under the jurisdiction of OBEC. Model manual for participatory administration of student affairs in primary schools under the jurisdiction of OBEC consist of 3 sections which were 1) committee 2) scope of student affairs works 3) administration process.

KEY WORDS : 1. student affairs administration model 2. Participation

ความเป็นมาของปัญหา

การดำเนินงานในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในปัจจุบันยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ดังมีสภาวะวิกฤติทางการศึกษาคือการจัดการศึกษาที่ไม่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีประเด็นที่เป็นสภาวะวิกฤติ คือขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาและถ่ายทอดความรู้ ปัญหาการบริหารจัดการศึกษา คุณภาพของนักเรียนและการสนับสนุนของผู้ปกครองสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีลักษณะการมีส่วนร่วมในระดับต้น ได้แก่ ร่วมรับรู้ ร่วมฟังและร่วมงาน แต่ในส่วนของการมีส่วนร่วมระดับสูง อันได้แก่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมประเมินผล ยังเกิดขึ้นน้อยมาก การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ชุมชนมีส่วนร่วมในระดับน้อยและด้านการสนับสนุนโรงเรียนเป็นปัญหามาก ซึ่งมีปัจจัยต่อการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้อง 3 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของโรงเรียน การประชุมระหว่างบ้านและโรงเรียน การมีส่วนร่วมของทางบ้าน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคือบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการดำเนินการจัดการบริหารงาน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้น และร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ผ่านพ้นไป เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีที่สุดขององค์กร เพื่อ

ประโยชน์ร่วมกัน มีปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจสนับสนุนให้ผู้ปกครองส่งนักเรียนเข้าเรียนโรงเรียนที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่นิยมคือโรงเรียนที่จัดกิจกรรมนักเรียนอย่างดีเยี่ยม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมและงานกิจการนักเรียนในระดับประถมศึกษาเป็นตัวแปรที่มีแม่มุมควรแก่การศึกษาอย่างยิ่ง และจากการศึกษาพบงานวิจัยด้านการพัฒนารูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษายังมีน้อย จึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อมุ่งหาคำตอบจากการวิจัยนี้

จุดมุ่งหมายการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 การสำรวจสภาพ ปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 381 แห่ง โดยในแต่ละแห่งประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร

สถานศึกษา 2) หัวหน้างานกิจการนักเรียน 3) ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน 4) ผู้แทนผู้นำชุมชน 5) ผู้แทน
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 6) ผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิ และ 7) ผู้แทนผู้นำทางศาสนา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทางไปรษณีย์ เป้าหมายในการเก็บ จำนวน 420 ฉบับ ได้รับ
แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 381 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.71 และการสัมภาษณ์จำนวน 6 โรงเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

**ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนใน
สถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียน
รางวัลพระราชทาน**

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นโรงเรียนรางวัลพระราชทาน จำนวน 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์จำนวน 6 โรงเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสรุปอุปนัย (Analytic Induction) แล้วนำเสนอแบบพรรณนา
ความเรียง

**ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา
ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็น อาจารย์ในมหาวิทยาลัย สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา และสาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนรางวัลพระราชทาน จำนวน 1 คน
ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน ตัวแทนครู (คณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน) ที่เป็นโรงเรียนรางวัลพระราชทาน จำนวน 1 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 9 คน
เพื่อการสัมภาษณ์เชิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ประเด็นการสัมภาษณ์ เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ เอกสารร่างรูปแบบฯ และแบบตรวจสอบรูปแบบฯ เอกสารร่างคู่มือประกอบการใช้รูปแบบฯ และแบบตรวจสอบคู่มือประกอบการใช้รูปแบบฯ รวมถึง เทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ กล้องถ่ายภาพ กล้องวิดีโอ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์อ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการสรุปอุปนัย (Analytic Induction)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมใน สถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ สถานศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง เป็นสถานที่ทดลองได้มา โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งประกอบด้วย 1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียน จำนวน 15 คน และ 2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน จำนวน 17 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และเอกสารประกอบการประชุม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือกลุ่มที่เป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มทดลอง คือสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งประกอบด้วย 1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียน จำนวน 15 คน และ 2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน จำนวน 17 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วพรรณนาเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่น่าสนใจครั้งนี้คือ ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งจากผลการวิจัยทั้งหมด 4 ขั้นตอน โดยนำเสนอ ดังนี้

1. ผลการศึกษาศภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำเสนอได้ดังนี้

1.1 ผลการสำรวจสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ควรมีองค์คณะบุคคลที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนโดยเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน และคณะกรรมการที่ปรึกษา โดยมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนของกระบวนการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนตัดสินใจ (Decision making) ขั้นตอนวางแผน (Planning) ขั้นตอนปฏิบัติตามแผน (Doing) ขั้นตอนประเมินผล (Checking) และขั้นตอนปรับปรุงและพัฒนา (Action) อยู่ในระดับปานกลาง โดยดำเนินการในขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนใน 3 งาน โดยการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ งานสวัสดิการนักเรียน งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.2 ผลการสัมภาษณ์สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลโรงเรียนรางวัลพระราชทาน พบว่า ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลโรงเรียนรางวัลพระราชทานมีสภาพการบริหารกิจการนักเรียน ดังนี้

1.2.1 คณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียน

1) องค์คณะบุคคลที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน และผู้ทรงคุณวุฒิทางกิจการนักเรียน จำนวน 3-6 คน (2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจการนักเรียน ตัวแทนครูจำนวน 6 คน และตัวแทนเครือข่ายผู้ปกครองจำนวน 6 คน

2) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียน (1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียนมีบทบาทหน้าที่คือ การศึกษาข้อมูลที่มีอยู่สำหรับกำหนดเป็นนโยบายการบริหารกิจการนักเรียน การกำหนดเป้าหมายของนโยบายการบริหารกิจการนักเรียน การกำหนดนโยบายการบริหาร

กิจการนักเรียน การกำหนดประเด็นที่ต้องการเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน การสร้างข้อเสนอแนะเพื่อการตัดสินใจในการบริหารกิจการนักเรียน การให้ข้อเสนอแนะในการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน การเสนอแนะในการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน การเสนอแนะในการปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน การให้ความเห็นชอบรายงานผล การดำเนินงานในการบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษาที่เผยแพร่ต่อสาธารณชน (2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีบทบาทหน้าที่คือ การระบุปัญหา หาวิธีการแก้ปัญหาและเลือกวิธีแก้ปัญหางานกิจการนักเรียน การกำหนดวิธีปฏิบัติงานกิจการนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน วางแผนงานและโครงการงานกิจการนักเรียน การกำหนดวิธีการปฏิบัติตามแผนและวิธีการประเมินผลแผนงานกิจการนักเรียน การศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานและลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนตามแผนงานกิจการนักเรียน การส่งเสริม สนับสนุน กำกับติดตามและรวบรวมข้อมูลจากการกำกับติดตามการปฏิบัติตามแผนงานกิจการนักเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์ เกณฑ์มาตรฐาน ตัวชี้วัดและเครื่องมือเพื่อประเมินผลกิจการนักเรียน การประเมินผลและเก็บรวบรวมข้อมูลของการประเมินผลกิจการนักเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์ของการปรับปรุงและพัฒนางานกิจการนักเรียน การรวบรวมข้อมูล เลือกลงแนวทางและลงมือปฏิบัติเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานกิจการนักเรียน การติดตามผลของการปรับปรุงและพัฒนางานกิจการนักเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์ของการรายงานผลกิจการนักเรียน การรวบรวมข้อมูล จัดทำรายงานและรายงานผลงานกิจการนักเรียนต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา และการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผลงานกิจการนักเรียนต่อหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาและต่อสาธารณชน

3) ภาระของคณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียน จำนวน 4 ปี

1.2.2 ขอบข่ายงานกิจการนักเรียนที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) งานสวัสดิการนักเรียน 2) งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 4) งานกิจกรรมเพิ่มเติม

1.2.3 กระบวนการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารกิจการนักเรียนคือ การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) การเสนอแนะ (Coaching) และการสนับสนุนและส่งเสริม (Support and Promote) 2) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารกิจการนักเรียนคือการตัดสินใจ

(Decision making) การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Doing) การประเมินผล (Checking) การปรับปรุงและร่วมพัฒนา (Action) และการรายงานผล (Reporting)

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ผลการยกย่องรูปแบบฯ และคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียน แบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1) คณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียน (2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน (2) ขอบข่ายงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย งานสวัสดิการนักเรียน งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ งานกิจกรรมเพิ่มเติม 3) กระบวนการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนคือ การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) การเสนอแนะ (Coaching) การสนับสนุนและส่งเสริม (Support and Promote) (2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนคือ การตัดสินใจ (Decision making) การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Doing) การประเมินผล (Checking) การปรับปรุงและร่วมพัฒนา (Action) การรายงานผล (Reporting) และผลการยกย่องคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้สอดคล้องกับรูปแบบฯ

2.2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบฯ และคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการจัดสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน ปรากฏผลคือผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดมีความคิดเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่า ร่างรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีมาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standard) และด้านมาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) ในระดับมาก และคู่มือประกอบการใช้รูปแบบฯ มีมาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standard) ในระดับมาก

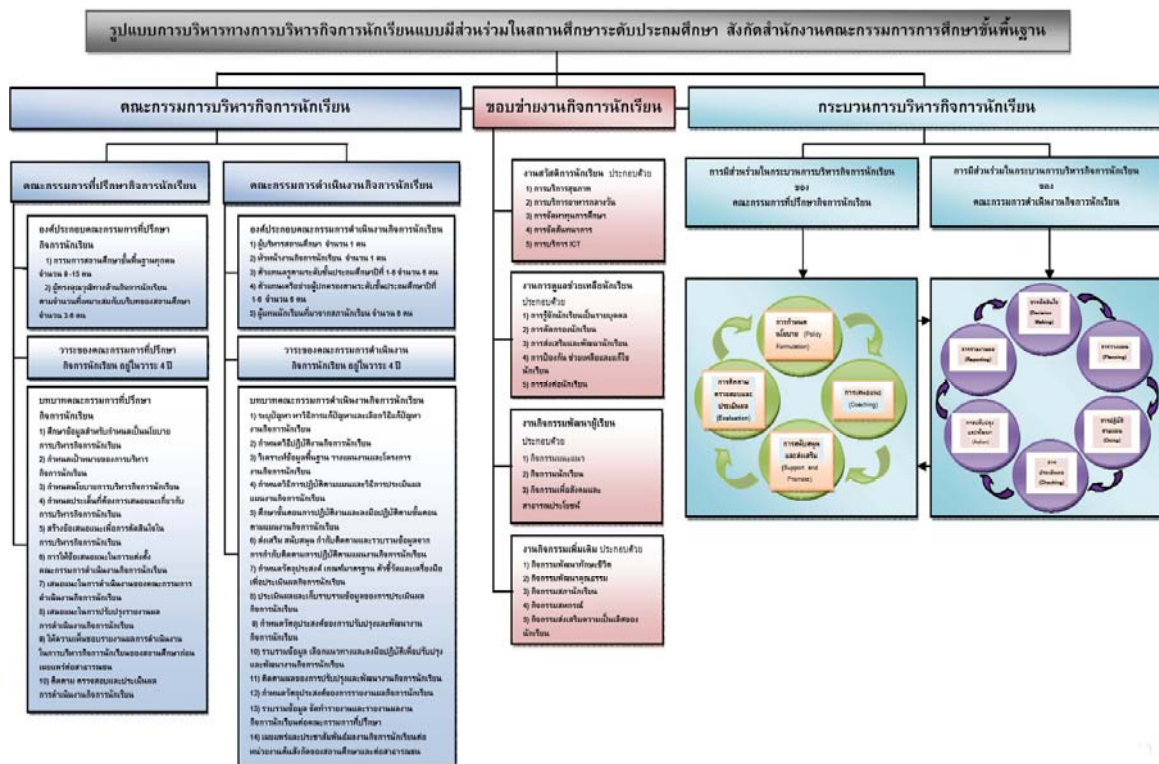
2.3 ผลการปรับปรุงรูปแบบฯ และคู่มือประกอบการใช้รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรูปแบบฯ มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

2.3.1 คณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียน ประกอบด้วย (1) กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน จำนวน 9 - 15 คน (2) ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกิจการนักเรียนตามจำนวนที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา จำนวน 3-6 คน 2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารสถานศึกษา (2) หัวหน้างานกิจการนักเรียน (3) ตัวแทนครูตามระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 6 คน (4) ตัวแทนเครือข่ายผู้ปกครองตามระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 6 คน (5) ผู้แทนนักเรียนจากสถานศึกษา จำนวน 6 คน 3) วาระของคณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียนอยู่ในวาระ 4 ปี และ 4) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียนคือ (1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียน มีบทบาทหน้าที่ 10 ข้อ และ 2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียนมีบทบาทหน้าที่ 14 ข้อ

2.3.2 ขอบข่ายงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 1) งานสวัสดิการนักเรียน ได้แก่ การบริการสุขภาพ การบริการอาหารกลางวัน การจัดหาทุนการศึกษา การจัดสนทนากาและการบริการ ICT 2) งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียน การส่งต่อนักเรียน 3) งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ 4) งานกิจกรรมเพิ่มเติม ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม กิจกรรมสถานศึกษา กิจกรรมสหกรณ์ และกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศของนักเรียน

2.3.3 กระบวนการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียน มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาคือ (1) การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) (2) การให้ข้อเสนอแนะ (Coaching) (3) การสนับสนุนและส่งเสริม (Support and Promote) และ (4) การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล (Evaluation) 2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา คือ (1) การ

ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ระดับ
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงรูปแบบการบริหารทางการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรับปรุงจากผู้ทรงคุณวุฒิ

อภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 จากสรุปผลการสำรวจสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นที่นำมาอภิปราย คือ 1) ควรมีองค์บุคคลที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน โดยมีบทบาทหน้าที่เป็นคณะกรรมการดำเนินงาน และ 2) สภาพปัจจุบันมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน อยู่ในระดับปานกลางในทุกชั้นของกระบวนการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ขั้นตอน คือ การตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินผล และการปรับปรุงและพัฒนางาน ในขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนใน 3 งาน คือ งานสวัสดิการนักเรียน งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพการบริหารกิจการนักเรียนที่ผ่านมาทางสถานศึกษาดำเนินการโดยกลุ่มบุคลากรในสถานศึกษาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจการนักเรียนและครู โดยมีแต่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะการให้ความเห็นชอบในนโยบายของสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับบุคลากรอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไรด์เอาท์ (Rideout. 1997, p. 3348 – A) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในการร่วมบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) โดยการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารและผู้จัดการโรงเรียนในมลรัฐนิวฟาร์แลนด์ สหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของคณะกรรมการโรงเรียนและการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารมีความต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมมากกว่าครูและผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและทั้ง 4 กลุ่มยังต้องการให้การบริหารของโรงเรียนสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ด้วย

1.2 จากสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลโรงเรียนรางวัลพระราชทานถึงแนวทางการบริหารกิจการนักเรียน พบว่า ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลโรงเรียนรางวัลพระราชทานมีแนวทางการบริหารกิจการนักเรียน คือ 1) มีองค์บุคคลที่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียน ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนและผู้ทรงคุณวุฒิทางกิจการนักเรียนจำนวน 3-6 คน (2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานกิจการนักเรียน

ตัวแทนครูตามระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 6 คน ตัวแทนเครือข่ายผู้ปกครองตามระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 6 คน 2) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียน มีบทบาทหน้าที่ 9 ข้อ (2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีบทบาทหน้าที่ 14 ข้อ 3) กระบวนการบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน 3 ขั้น คือ การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) การเสนอแนะ (Coaching) และการสนับสนุนและส่งเสริม (Support and Promote) (2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการนักเรียน 6 ขั้น คือ การตัดสินใจ (Decision making) การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Doing) การประเมินผล (Checking) การปรับปรุงและร่วมพัฒนา (Action) และการรายงานผล (Reporting) 4) ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนใน 4 งาน คือ งานสวัสดิการนักเรียน งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และงานกิจกรรมเพิ่มเติม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนรางวัลพระราชทานนั้นมีระบบการบริหารจัดการที่มีมาตรฐานตามเกณฑ์ ซึ่งรวมถึงการบริหารกิจการนักเรียนที่เป็นระบบชัดเจน ดังผลการวิจัยที่ปรากฏซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บริทท์ (Britte CD-ROM. 1955) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนมลรัฐเทนเนสซีตะวันออก สหรัฐอเมริกาต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารมีความเชื่อถืออย่างมากต่อการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนและผู้บริหารรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของตนที่ต้องสร้างสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้น

2. การสร้างรูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

2.1 รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียน ขอบข่ายงานกิจการนักเรียน และกระบวนการบริหารกิจการนักเรียน มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายคือ

2.1.1 คณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียน 2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการแยกคณะกรรมการออกเป็น 2 คณะคือ คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียนและคณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียนนั้น

เพื่อเป็นการสนองตอบในทางปฏิบัติที่ชัดเจน โดยที่คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียนมีบทบาทหน้าที่ใน 10 ข้อ ส่วนคณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียนมีบทบาทหน้าที่ในกระบวนการดำเนินงานในทางปฏิบัติในการขับเคลื่อนงานกิจการนักเรียนให้ไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาใน 14 ข้อ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พอลโลซซี่ (Palozzi.1981,p.1481, อ้างถึงในจิณณวัตร ปะโคทั้ง. 2549, หน้า 55) ที่พบว่ารูปแบบที่ใช้ในการจัดการศึกษาควรขยายไปเป็นรูปแบบของชุมชนเมืองด้วยการจัดการศึกษาในโรงเรียนควรร่วมมือกันทุกฝ่าย โรงเรียนไม่ควรยึดติดอยู่กับนโยบายมากนัก ส่วนฝ่ายชุมชนควรเสนอนโยบายที่ตรงกับความสามารถของตน และสิ่งที่ชุมชนควรคำนึงถึงคือ ความรับผิดชอบในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นและอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้

2.1.2 ขอบข่ายงานกิจการนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย งานสวัสดิการนักเรียน งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและงานกิจกรรมเพิ่มเติม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก งานสวัสดิการนักเรียน งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและงานกิจกรรมเพิ่มเติม โดยทั้ง 4 งานมีขอบข่ายของเนื้อหาสาระที่ครอบคลุม เหมาะสม และยังสามารถเพิ่มเติมกิจกรรมย่อยๆในแต่ละงานได้อีกตามความเหมาะสมทางด้านบริบทและจุดเน้นของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชา ผาริ (ออนไลน์) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โดยได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาไว้คือ งานกิจการนักเรียนที่เกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ งานที่โรงเรียนจัดบริการให้นักเรียน และงานที่ส่งเสริมในโรงเรียน และยังสามารถสอดคล้องกับ มนูญ ชัยสูงเนิน (2549, หน้า 17-18) ที่พบว่า สถานศึกษาควรมีจัดหรือกำหนดขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนที่สำคัญๆ รวม 3 งาน คือ งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานการบริการและสวัสดิการต่างๆ รวมถึงงานกิจกรรมนักเรียน

2.1.3 กระบวนการบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 1) คณะกรรมการที่ปรึกษากิจการนักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารกิจการใน 4 ขั้น คือ การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) การเสนอแนะ (Coaching) และการสนับสนุนและส่งเสริม (Support and Promote) และ การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล (Evaluation) 2) คณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารกิจการ ใน 6 ขั้น คือ การตัดสินใจ (Decision making) การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Doing) การประเมินผล (Checking) การปรับปรุงและพัฒนา (Action)และการรายงานผล

(Reporting) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการบริหารจัดการนักเรียนดังกล่าว มีความเหมาะสมเนื่องจากเป็น การนำทฤษฎีการบริหารสู่การปฏิบัติและเป็นกระบวนการที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ดินและราห์มาห์ (Din and Rahmah. 1994, p. 3290 – A) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของ ชุมชนกับโรงเรียนพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งแบบล่างสู่บน (Bottom-up Approach) และ แบบบนลงล่าง (Top - Down Approach) ในขณะที่โรงเรียนในชนบทขาดแคลนบุคลากรรัฐมากผู้นำ ชุมชนต้องใช้วิธีการในการมีส่วนร่วมเพื่อแสวงหางบประมาณและวัสดุอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนทางการศึกษา ของโรงเรียนในชนบท ผลการศึกษาในครั้งนี้ทำให้มีการศึกษาวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมจากล่างสู่บน (Bottom-up Approach) อีกมากมายและยังสอดคล้องกับหลุยส์ (Louise. 1998, p. 4551-A, อ้างถึงใน กฤษณะ คำสุวรรณ. 2550, หน้า 68) ได้วิจัยเรื่องความพึงพอใจของพ่อ แม่และครอบครัวของนักเรียนในการ มีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยครอบครัวมีความต้องการและมีความคาดหวังที่จะได้มีส่วนร่วมใน การร่วมออกแบบโครงการและการบริการให้การช่วยเหลือในช่วงเวลาเย็นและในวันหยุด

ส่วนผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบฯ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบฯ อยู่ใน ระหว่างการดำเนินการวิจัย

บรรณานุกรม

- กฤษณะ คำสุวรรณ. (2550). บทบาทของผู้บริหารในการบริหารจัดการและพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนบูรณะศึกษา เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ขอข่ายการบริหารจัดการนักเรียน. (ออนไลน์). (3 มิถุนายน 2551). สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2552. จาก <http://whiterose2you.multiply.com/journal/item/66/>
- ขั้นตอนการปฏิบัติ ตามแผน. (ออนไลน์). (8 พ.ย.2552). สืบค้นเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2553 จาก <http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=13c6e42e1a74243d>.
- จิณณวัตร ปะโคทัง. (2547). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ดีเด่น โรงเรียนกันทรารมณี จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ คม. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.
- อนุชา ผาวิ. (2549). การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนที่จัด การศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พ.ศ. 2549. วิทยานิพนธ์, ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม. (ออนไลน์). (9 พฤษภาคม 2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2552.

จาก <http://www.moac.go.th/builder/kmops/images/8corl>.

Din,Wan and Wan Chilk Rahmah. (1994). *Local Participation in the Establishment of Residential Facility for Primary School Students in Rural West Malaysia*. Dissertation Abstracts International.

Rideout, Frederick David. (1997). *School-Based Management for Small Schools in Newfoundland Labrador*. Dissertation Abstracts International. : 3348 – A).